

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž
nad Cerknim, razmožen
na ciklostil. Od 5. do 17.
septembra 1944 se je ti-
skal v tiskarni «Dobrodo-
ba» v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra
1944 do 1. maja 1945 v
tiskarni «Slovenija» pod
Vojskim pri Idriji, do 8.
maja 1945 pa v osvoboje-
nem Trstu, kjer je izšla za-
dnja številka. Bil je edini
tiskani partizanski DNEV-
NIK v zaslužni Evropi.

primorski

dnevnik

OSREDNJA KNJIVNICA
S. VILHARJA
TRG REVOLUCIJE 1 P.P. 132
62001 KOPER
7096 AA
60100200
PP 559
(4 linije)
no 1
85723
20

Polnina plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 650 lir - Leto XLII. št. 25 (12.350)

Trst, četrtek, 30. januarja

Dan po eksploziji ameriške vesoljske ladje

V ZDA žalovanje za posadko Challengerja Reagan: Vesoljski program se bo nadaljeval

Človek ali stroj?

Dan žalovanja v ZDA. Pa tudi dan premisleka po neposrednem prenosu smrti v vesolju, prvem v zgodovini človeštva.

Smrt je tragičen dogodek. Tragičnost je večja, če je smrt nasilna. Še se poveča, če nasilna smrt prizadene človeka ali ljudi, s katerimi se istoveti neki narod. To lahko trdimo za posadko Challengerja. Amerika je, s predsednikom Reaganom na čelu, videla v svojem vesoljskem programu potrditev svoje moči in premoči v vesolju. Potrditev svoje tehnologije in torej vodilnega mesta med razvitimi državami. Potrditev, če hočemo, veljavnosti svojih vojaških programov z oborožitvijo vesolja, ki je ena osrednjih točk Reaganovega vojaškega programa.

To prepričanje je z eksplozijo Challengerja delno splahnelo. Reaganova trditve, da se bo program nadaljeval, je izzvenela prazno in povsem jasno je, da se bo program nadaljeval šele, ko bodo ugotovili, zakaj je prišlo do te nesreče. Dotlej pa bo Amerika živel v dvomu, ali je tehnološko res še vedno na prvem mestu.

Vendar tu verjetno ni šlo za napako, ki bi jo bilo treba pripisati stroju. Stroj je štiriindvajsetkrat deloval skoraj brezhibno. Tokrat je odpovedal. Odgovornosti ni mogoče iskati v stroju, ampak v človeku. Morda v preveliki gotovosti, v prepričanju, da gre po tolikih uspešnih poletih le za nekaj rutinskega, da ni več potrebna vsa tista previdnost, ki je označevala prve tovrstne podvige.

In Amerika, ki se je istovetila s sedmimi junaki, tako kot se je Amerika dolga desetletja istovetila z junaki Divjega zapada, sedaj žaluje in zaskrbljenostjo gleda v bodočnost. Tako kot zaskrbljeno gleda otrok, ko se mu je pokvarila igračka. To za držanje je značilno za državo, ki je zgrajena na bodočnosti, ker nima svoje preteklosti. Značilno za državljanje, ki se vedno zanašajo na stroj in nočejo pomisliti, da je stroj le sredstvo, sestavljen ga je in uporablja ga pa vedno samo človek. Tako da se skorajda vsiljuje misel, ali je žalost res žalovanje za sedmerico, ali pa tudi v tem prevladuje žalovanje za strojem, simbolom bogate in močne države.

WASHINGTON — Ameriški predsednik Ronald Reagan je včeraj proglasil dan žalovanja za sedmimi člani posadke vesoljske ladje Challenger. V istem govoru pa je že napovedal, da se ameriški vesoljski program ne bo zaustavil, ampak se bo nadaljeval po zastavljenem programu. Medtem ko se nadaljuje preiskava o tragičnem dogodku so torej ameriške oblasti že potrdile nove vesoljske polete. Sam Reagan bo jutri obiskal vesoljski center v teksaškem mestu Houston, kjer bo spominjska svečanost za žrtvami eksplozije, vendar je povsem jasno, da bo ob tej priložnosti Reagan v bistvu potrdil ameriški vesoljski program.

Medtem se nadaljuje preiskava. Včeraj so ves dan letala in helikopterji preletali 16 kvadratnih milj veliko območje Atlantskega oceana v katero so padli drobci Challengerja. Glede na to, da meri največji kos kak decimeter je jasno, da je delo nadvse težavno. Sicer pa se je na plažah Floride včeraj kar gnetlo ljudi, saj je vsak hotel za spomin košček vesoljske ladje, kljub pozivu oblasti, naj se ne dotikajo ničesar.

Vest o tragičnem dogodku je globoko odjeknila po vsem svetu. Včeraj so jo obširno komentirali tudi v Sovjetski zvezi. Mihael Gorbačov je naslovil na Reagana sožalno brzojavko, vest o nesreči pa je z velikim poudarkom — seveda glede na sovjetske običaje, objavil ves tisk. Iz teh dopisov

izhajajo izrazi solidarnosti in žalovanja. V včerajšnjih člankih ni niti besedice o kritikah, ki so jih sovjetske oblasti večkrat poudarile v zvezi z novim ameriškim vesoljskim programom, ki so ga ocenili kot sredstvo, da ZDA pošiljajo orožje v vesolje. Sožalno brzojavko je odposlala tudi sovjetska akademija znanosti, ki je izrecno poudarila, da bodo ostala imena teh žrtev zapisana v zgodovini raziskave vesolja.

Kljub odločnim ameriškim zagotovilom, da se bo vesoljski program nadaljeval, pa je že povsem jasno, da bo verjetno prišlo vsaj do krajšega zastoja. Ta zastoj bo nedvomno vplival na raziskave vesolja in na ameriške vojaške načrte. Kar zadeva raziskave vesolja je treba predvsem omeniti, da so nameravali Američani v letu 1986 ponesti v vesolje sodoben teleskop, s katerim naj bi baje celo ugotovili pravi izvor vesolja. To bi bil prvi korak k izgradnji vesoljske postaje, ki bi morala začeti obratovati ob koncu stoletja in ki bi jo z Zemljo povezovala vesoljske ladje kakršna je bila Challenger. Zastali bodo verjetno tudi vojaški programi, saj je ameriška vojska zasedla 4 polete v letu 1986 z namenom, da ponese v tirnico vrsto sodobnih satelitov za nadzorovanje vojaških naprav v tujini. Prav tako pa je zelo verjetno, da bodo odložili tudi nekatere evropske programe, ki so jih nameravali izvesti s pomočjo ameriških vesoljskih ladij.

V Parizu končno slovenski glas

MARIJ ČUK

PARIZ — »Trst ni samo mesto ob morju ali mesto razstav, ki so sedaj na ogled v Parizu, ampak tudi in predvsem mesto kozmopolitskih razsežnosti, ki jih skušamo predstaviti v ciklusu seminarjev«. S temi besedami je odgovorni za simpozije pri kulturnem centru George Pompidou dr. Gautier dal sinoči v Beaubourgu znak, naj se sliši slovenski glas. Tako je namreč naslov dnevni predstaviti dela slovenske ustvarjalnosti, ki bogati tržaško kulturo in ji daje svojevrsten pečat.

Najbrž ni treba posebej poudarjati, da je bila za realizacijo tega projekta prehojena dolga trnova pot, bodice pa so ji s svojimi prispevki in podporo odpravljali in odpravili italijansko zunanje ministrstvo (ki je prevzelo celotno finančno kritje). Italijanski kulturni inštitut v Parizu in nekateri posamezniki, v prvi vrsti v francoski metropoli živeči Evgen Bavčar. Skratka, niti ob tej priložnosti se »uradni« Trst ni izkazal, čeprav sodijo vsi ti seminarji (nekaj jih je že bilo, drugi bodo sledili) v niz Trower Trieste. Konec koncev pa je vendarle pomembno edino to, da Slovenci v Parizu nastopamo in interesiramo kulturno razvajo in pisano pa-

Bencin cenejši

RIM — Kot smo napovedali že včeraj se je cena bencina opolnoči znižala za 20 lir pri litru. Liter supra bo tako odslej veljal 1320 lir, medtem ko je do polnoči stal 1340 lir. Sklep je sprejel medministrski odbor za cene, ki mu je predsedoval minister za industrijo Altissimo.

riško javnost. Ta se je sinoči prvemu poglavju »Slovenskega glasu« odzvala v presenetljivo dobrem številu, če pomislimo na pozno uro (ob 21.) in izjemnost Beaubourga, po katerem kroži množica najrazličnejših ljudi, nešteti narodnosti, s katerimi ni mogoče špekulirati. Skratka, slovenski glas zanima in upati je, da bo tako tudi danes.

V včerajšnji kroniki dogajanja v mali dvorani Pompidoujevega centra moramo vsekakor poudariti še ostala pozdravna nagovora Luciana Semeranija (dejal je, da ima Trower Trieste namen prikazati tudi ljudi, ki morajo v prihodnosti najti neko skupno pot) in Paola Fabbrija (o izjemnosti dogodka, ko zaokroženo predstavljajo umetniško ustvarjanje slovenske manjšine v Italiji). Evgen Bavčar je nato v par besedah predstavil življenje Slovencev in slovenske narodnostne skupnosti v Trstu ter podal besedo Pavletu Merkuju.

Merkù je v konciznem in prodornem zapisu spregovoril o izjemnosti ustvarjanja glasbenika Marija Kogojca, o njegovem življenju, ki je bilo po svoje seveda tragično, o glasbenem snovanju in skladateljstvu. Besede je osvetljevala in potrjevala tudi glasba, saj so mogli poslušalci uživati ob poslušanju dveh odlomkov iz Kogojčevega opusa.

Glasi bi sledila poezija. Marko Kravos je napisal esej o sodobni slovenski književnosti v Trstu, z izzivalnimi izhodišči spregovoril o univerzalnosti pesniškega izraza, da bi potem prešel na predstavitev posameznih avtorjev in njihovih del (proznih in pesniških) ter opozoril na historični razvoj slovenske literature v mestu ob zalivu. Nesplošne obrise je konkretizirano branje del devetih pesnikov, bral je igralec Riccardo Bodini (Marko Kravos, Miroslav Košuta, Bruna Pertot, Irena Žerjal, Renato Quaglia, Aleksij Pregarc, Ace Mermolja, Marij Čuk in Alenka Rebula).

Včeraj pričeli graditi predor pod Karavankami

JESENICE — V Hrušici pri Jesenicah so včeraj pričeli graditi najpomembnejši slovenski in jugoslovanski objekt prometne infrastrukture v tem srednje-ročnem obdobju — predor skozi Karavanke. Dela so zaupali podjetju SCT (Slovenija Ceste - Tehniki) iz Ljubljane in salzburški družbi Polensky - Zollner. Delavci SCT bodo najprej opravili preddela, da bi omogočili začetek vrtnanja tunela. Premaknili bodo glavni jeseniški vodovod, uredili dovoze, postavili delavsko naselje in utrdili zemljišče. Skupaj s salzburško družbo bodo Slovenija Ceste-Tehnika zgradili jugoslovanski del predora v dolžini 3.450 metrov in to predvidoma do začetka turistične sezone 1991. Takrat bo karavanski predor najhitrejša cestna povezava med Srednjo Evropo in Bližnjim vzhodom. (dd)

Vlada spet zahtevala zaupnico

RIM — Parlament bo danes na skupni seji izvolil tako imenovane laične člane višjega sodnega sveta, nakar bodo v poslanski zbornici nadaljevali z razpravo o finančnem zakonu. Vlada je spet postavila vprašanje zaupnice in sicer o členu 28. Vendar v Rimu trdijo, da bi to moralo biti zadnjič v sedanji razpravi. Vlada se najbrž ne bo več zatekala k takemu glasovanju, tudi zato, ker so komunisti napovedali, da bodo zapustili dvorano in ne bodo več glasovali. Šlo bi seveda za povsem demonstrativno akcijo, ki pa bi pomenila hud razkol v odnosih med večino in opozicijo in vlada si v sedanjem trenutku takih odnosov ne more privoščiti.

Problem zaupnice se bo sicer morda spet postavil pri glasovanju o členu 1 finančnega zakona, ki ga bodo izglasovali na koncu. Člen 1 namreč določa višino izdatkov in vse pojas-

nilne tabele. Prav zato je predsedstvo senata prej in predsedstvo zbornice potem sklenilo, da se o tem členu glasuje na koncu, ko bodo znani vsi popravki. Vendar tajnik CGIL Lama trdi, da se vprašanje sploh ne bo postavilo, in minister za odnose z deželami Mammì zagotavlja, da vlada ne bo zahtevala zaupnice.

Ta polemika je spet privedla v ospredje vprašanje javnega in tajnega glasovanja. Andreotti se zavzema v svojem članku za odpravo tajnega glasovanja vsaj kar zadeva proračun in finančni zakon. Socialistično glasilo Avanti pa trdi, da je tajno glasovanje pravzaprav smešno in da je Italija edina država, kjer je še v veljavi. Ne gre pri tem pa pozabiti na dejstvo, da so mnogi mnenja, da je tajno glasovanje eden od temeljev demokratične ureditve parlamenta.

G. R.

Včeraj je zima pokazala svoj pravi obraz

Slabo vreme zajelo severno Italijo

RIM — V Italiji je včeraj zima spet pokazala zobe. Po vsej državi je temperatura padla za nekaj stopinj in se je približala ničli, v mnogih krajih severne Italije pa je sneg delno otežkočil ali pa skoraj popolnoma paraliziral promet. Slabo vreme se bo po napovedih vremensolovcev še nadaljevalo.

Vztrajno je začelo snežiti že včeraj ponoči in snežilo ves dan. V centru Milana, Turina in Genove je sneg dosegel tudi 40 cm, tako da so morali takoj poseči občinski uslužbenci ter vsaj glavne mestne prometne žile usposobiti za promet. Vlaki imajo na glavnih progah precejšnje zamude.

Podobno je s cestnimi in avtocestnimi povezavami, ki se jih avtomobilisti redno poslužujejo, tudi s pomočjo verig. Prometnih nesreč ni bilo, le v Dolini Susa je zaradi spolzkega cestišča sofer nekega tovornjaka izgubil nadzorstvo nad vozilom ter delno zavozil s cestišča ter tako zaustavil promet. V nekaj urah so oviro odstranili. Vsa večja letališča v severni Italiji so zaprta zaradi neuporabnih pristajalnih stez. Slabo vreme je vplivalo tudi na športna dogajanja: nogometni tekmi italijanskega pokala v Milanu in Genovi so odložili zaradi snega.

Na sliki: (telefoto AP) zasneženo središče Genove.

Biasutti-Prodi o Tržaškem Lloyd

RIM — Na včerajšnjem sestanku na sedežu IRI v Rimu so predstavniki naše Dežele in predsednik IRI Romano Prodi poglobljeno razpravljali o bodočnosti in perspektivah tržaške plovne družbe Lloyd Triestino. Deželna delegacija je vodil predsednik odbora Biasutti, v njej pa so med drugimi še bili tržaški župan Richetti, predsednik deželne finančne družbe Friulia Zanon in predsednik tržaškega pristanišča Zanetti.

Deželni predstavniki so Prodiju nakazali možnost sanacije Lloydovega proračuna s sodelovanjem privatnih podjetnikov in družbe Friulia. Prodi je poudaril, da je zamisel izvedljiva, vendar pa dodal, da je treba problem resno analizirati ter komaj nato stvarno ukrepati. Tako Biasutti in ostali člani delegacije kot tudi sam predsednik IRI Prodi so ob zaključku sestanka izrazili mnenje, da je bilo srečanje vsekakor pozitivno in da v bliskovitem obdobju svoje sado.

Sestala naj bi se na Malti Kmalu srečanje Craxi - Gadafi

RIM — Domnevni predlog libijskega predsednika Gadafija Craxiju, naj bi se sestala na Malti ob navzočnosti tamkajšnjega premierja Bonnicija je še vedno zavil v popoln molk. Gadafijev predlog naj bi Craxiju posredoval sam malteški voditelj v pismu, ki ga je poslal predsedniku italijanske vlade. Italijanska vlada ni predlog niti potrdila niti demantirala. Politični opazovalci v Rimu pa so mnenja, da predlog obstaja in da so v tem trenutku v teku mrzlična posvetovanja, da bi ugotovili ali bi bilo srečanje na Malti med Gadafijem, Craxijem in Bonnicijem uместno.

Pismo naj bi vsebovalo tudi obljubo polkovnika Gadafija, ki naj bi

se zavzel za prenehanje mednarodnega terorizma, če bi se Združene države obvezale, da ne bodo napadle Libijo. Ta del pisma pa je libijski voditelj že demantiral, medtem ko predsedstvo italijanske vlade pri njem vztraja. Craxi je dejal, ko je govoril o Bonnicijevem pismu, da je omenil le nekatere dele tega pisma, ki pa, tako pravi predsednik vlade, vsebuje mnogo, mnogo več.

Ta del njegove izjave tolmačijo ne samo v Rimu temveč tudi v okviru EGS kot posredno potrditev, da Gadafijev predlog v resnici obstaja, da pa za sedaj čas ni še dozorel, da bi o trojnem srečanju na Malti uradno govorili.

Cossuttova stališča spet netijo polemike v vrstah KP Italije

RIM — Armando Cossutta in njegova prosovjetska politika sta spet na zatožni klopi vodilnih teles KPI, ki pravkar pozitivno ocenjujejo srečanje generalnega tajnika Alessandra Natte s sovjetskim voditeljem Gorbačovom. Jabolko spora je knjiga »Oporečnosti in svoboda«, v kateri milanski parlamentarec zelo odločno utemeljuje svoje nasprotovanje partijskim kongresnim tezam, zlasti tistim poglavjem, kjer je govor o odnosu KPI do kapitalističnega sveta in do držav realnega socializma, posebno pa do Sovjetske zveze. Cossutta očita partijskemu vodstvu, da v kongresnih dokumentih, o katerih je v teh dneh stekla razprava po sekcijah in federacijah, ni znalo pravilno in realistično osvetliti nove sovjetske stvarnosti, začenši z imenovanjem Mihaila Gorbačova za vrhovnega voditelja partije in države.

Polemike je sprožila nedeljska milanska predstavitev Cossuttove publikacije, ki jo je izdal založnik Nicola Teti v sodelovanju z agencijo Interstampa, na kateri je avtor odgovarjal na vprašanja skupine časnikarjev. Cossutta je ob tej priložnosti ponovil stare kritike in očitke na račun zunanje-politične usmeritve KPI in istočasno napovedal svojo živahno predkongresno angažiranost v polemiki s kongresnim stališčem. Partijsko glasilo je dan pozneje podrobno poročalo o predstavitvi knjige, dogodka pa ni komentiralo, kar pa je posredno naredilo dan pozneje z objavo izjav (v obliki intervjuja) Paola Bufalinija, predsednika centralne nadzorne komisije, to se pravi hierarhično gledano drugega voditelja KPI.

Bufalinijev odgovor Cossuttovim iz-

javam, ki ga Unità objavlja na prvi strani, je zelo oster in bo zato gotovo sprožil nove polemike. Predsednik nadzorne komisije CK KPI očita najprej avtorju knjige »Oporečnosti in svoboda«, da je ravnal nekorektno, saj bi moral o kongresnih tezah izmenjati mnenja, in če je potrebno tudi polemizirati s partijskimi voditelji, ki se strinjajo s temi dokumenti in ne samo z občinstvom, ki je bilo njemu naklonjeno. Bufalini obtožuje nato Cossutta, da je pri svojih gledanjih na SZ dejansko ostal pri Brežnjevu in pri njegovi (preživi) politični koncepciji sovjetske družbe in odločno zavrača obtožbo, da KPI ni znala stvarno oceniti izvolitve Gorbačova.

Najhuji Bufalinijev udarec pa je gotovo namig, ki že izzveni kot stroga obtožba, da Cossuttovo oporečnost, ki je v nasprotju s strankino dialektično demokracijo in formalno gledano tudi s partijskim statutom.

SANDOR TENCE

Pierre Carniti zahteva takojšen sporazum o upravnem svetu RAI

RIM — Pierre Carniti, kandidat za predsednika RAI, bo počakal še dva ali tri dni nakar se bo, ob pomanjkanju sporazuma vladnih sil okrog njegovega imena, dokončno odreknil kandidaturi. Bivši tajnik CISL je tako postavil petstrankarski koaliciji, zlasti pa demokristjanom in socialdemokratom, ultimatum, ki ga namerava docela spoštovati. Tukaj ni na kocki več samo bodočnost državne radiotelevizijske ustanove, ampak tudi moj osebni prestiž, je podčrtal Carniti, ki torej ne namerava še dalje vztrajati pri tem dolgem in utrujajočem političnem »ping-pong«, pri katerem sam začenja igrati vse bolj vlogo žogice kot tekmovalca.

Mnogi v vladnih vrstah so na tihem upali, da bo Carniti že včeraj umaknil svojo kandidato in tako odprl pot bolj »sprejemljivim« in hkrati bolj ponižnim

kandidatom. Tega pa ni storil tudi spricho pomirjevalnih signalov, ki prihajajo v zadnjih urah iz demokristjanskih vrst. Podtajnik KD Bodrato je namreč izjavil, da De Mitova stranka podpira samostojnost upravnega sveta RAI in prepustila le temu telesu politično pravico do izvolitve podpredsednika ustanove.

Sodeč po Carnitijevem zadržanju kaže torej, da so večinske sile blizu sporazuma o izvolitvi predsednika in podpredsednika RAI, čeprav je težko napovedati, kdaj se bo ta dolga afera pravzaprav končala. Predsednika senata in poslanske zbornice Fanfani in Jottijski sta vsekakor sinoči jasno povedala koalicijskim zaveznikom, da sta naveličana zakulisnih spletk in zamud pri izvolitvi novega upravnega sveta radiotelevizijske hiše ter jih še enkrat pozvala, naj pihito.

Po eksploziji vesoljske ladje »Challenger« s sedmimi člani posadke na krovu Vzroke tragedije bo težko ugotoviti

NEW YORK — Ameriška javnost je šokirana spricho tragične nesreče vesoljske ladje Challenger, v kateri je izgubilo življenje vseh 7 kozmonavtov. Reševalne ekipe medtem še vedno iščejo ostanke shuttle, ki so raztreseni na površini približno 200 kvadratnih milj. Največji ostanek, ki so ga doslej našli, je velik nekaj decimetrov. Glede na to, da po vsej verjetnosti ne bo mogoče zbrati dovolj ostankov, nekateri strokovnjaki sodijo, da vzrokov nesreče sploh ne bo mogoče rekonstruirati.

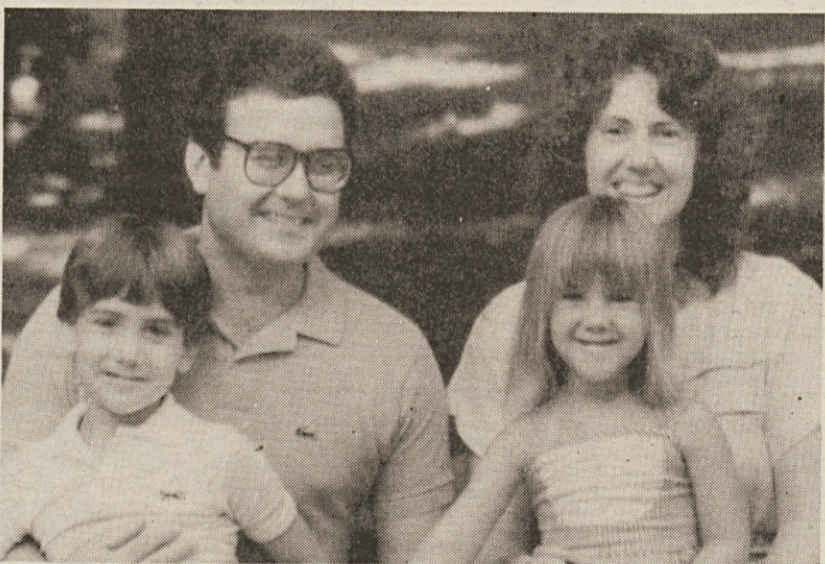
Šok, ki ga je v ameriški javnosti povzročila tragedija je po mnenju ameriškega tiska mogoče primerjati samo z nacionalno žalostjo, ki je zajela ZDA po umoru bivšega predsednika Johna Kennedyja. Vsi se sprašujejo kaj je lahko povzročilo tako strašno tragedijo in ali nemara ameriška agencija za vesoljske polete NASA ni morda precenila svojih moči.

Strokovnjaki NASA bodo potrebovali več mesecev za vsaj približno ugotovitev vzrokov nesreče. Vodstvo NASA je še naprej zavito v molk, nadaljnje polete v vesolje pa so ustavili, dokler ne bodo znani vzroki včerajšnje nesreče.

Strokovnjaki soglašajo, da je nesrečo povzročil nenaden izliv goriva v zunanem tanku, v katerem je v dveh posebnih rezervoarjih 385.000 galon utekočinjenega vodika in 140.000 galon utekočinjenega kisika. Nihče ne zna pojasniti kaj je povzročilo razpoko na glavnem tanku, oziroma izliv vodika in nastanek izredno eksplozivne mešanice, ki je povzročila katastrofalno eksplozijo.

Podobna vprašanja, nikoli dovolj pojasnjena so se po pisanju New York Timesa postavljala tudi ob katastrofalni nesreči, ki jo je doživel nemški zepelin »Hindenburg« maja 1937. leta ob pristajanju na letališču Lakehurst v bližini New Yorka. Tako v zepelinu »Hindenburg«, kot pri shuttleu »Challenger« je nekaj trenutkov pred nesrečo prišlo do izliva vodika in v stiku z zrakom do nastanka eksplozivne mešanice, ki je povzročila katastrofo.

Kot sodijo strokovnjaki družbe Rockwell international corporation, ki je glavni partner NASA pri izdelavi vesoljskih plovil tipa shuttle, je do napake lahko prišlo le v notranjem delu zunanega tanka, v tako imenovani osrednji sekciji, ki ločuje rezervoar s tekočim vodikom od rezervoar-

DALLAS — Vesoljski letalci v Challengerju so pred vzletom podpisali sporazum, s katerim so ameriško vlado razrešili kakršnekoli odgovornosti v primeru njihove smrti. Toda učiteljica Christa McAuliffe in vsi vesoljci so se zasebno zavarovali za en milijon dolarjev. Zavarovalno polico je Christi poklonila neka zasebna družba, specializirana za tovrstne primere. Na sliki je učiteljica Christa z možem in dvema otrokoma. Sliki so posneli lanskega julija, ko so Christo sprejeli kot potnico vesoljske ladje, od koder bi morala voditi učne ure za svoje učence.

ja s tekočim kisikom. Zaradi razpoke na rezervoarju z vodikom naj bi prišlo do nastanka eksplozivne mešanice, oziroma ognjene bombe, ki je uničila shuttle. Strokovnjaki se še vedno nagibajo k prepričanju, da je nesreča na neki način povezana z izredno mrzlim vremenom, oziroma z ledom, ki se je čez noč nabral na shuttleu, zaradi česar je morala NASA včeraj za dve uri odložiti izstrelitev.

Posebno vprašanje, ki si ga zastavljajo strokovnjaki je, kako to da je izstrelitev praktično do eksplozije potekala povsem normalno. Niti v kontroli poleta na zemlji niti v kabini shuttle niso opazili nobenih odklonov, ki se običajno pokažejo že pred takšno nesrečo. Pet računalnikov IBM, s katerimi so opremljena vesoljska plovila shuttle, je doslej še vedno pravočasno opozorilo na vse potencialne napake. Omenjeni računalniki so bili doslej po mnenju strokovnjakov celo preveč občutljivi, saj so ustavili polet ob vsaki naj bo še tako majhni napaki, ki se je pojavila. Dejstvo, da računalniki niso pravočasno dognali, oziroma zaznali spremembo, ki bi napovedovale katastrofo (pred tem se običajno pojavijo ne-

eksplozije, je, kot je razvidno iz TV posnetkov, prišlo po 2 do 3 sekundah.

Dejstvo, da bo verjetno zelo težko ugotoviti natančne vzroke nesreče, oziroma, da ni nobene garancije, da računalniški varnostni sistem tudi v prihodnje ne bo znova zatajil, lahko za dalj časa, nekateri sodijo tudi za leto dni zaustavi nadaljnje ameriške polete v vesolje. ZDA se, kot je včeraj izjavil predsednik Reagan, zaradi katastrofe ne bodo odpovedale poletom v vesolje, vendar pa bo ameriški program poletov brez dvoma bistveno upočasnen. V javnosti so se pojavila tudi vprašanja ali ni morda NASA precenila svojih moči in preveč popustila pod pritiskom različnih inštitucij. NASA je imela na primer v prvotnem načrtu do leta 1991 kar 500 poletov shuttle v vesolje, lansko leto pa je to število znižala na 165 poletov. Veliko vprašanje je, ali bo uresničena tudi ta številka, letos naj bi na primer poleto v vesolje še 13 shuttleov.

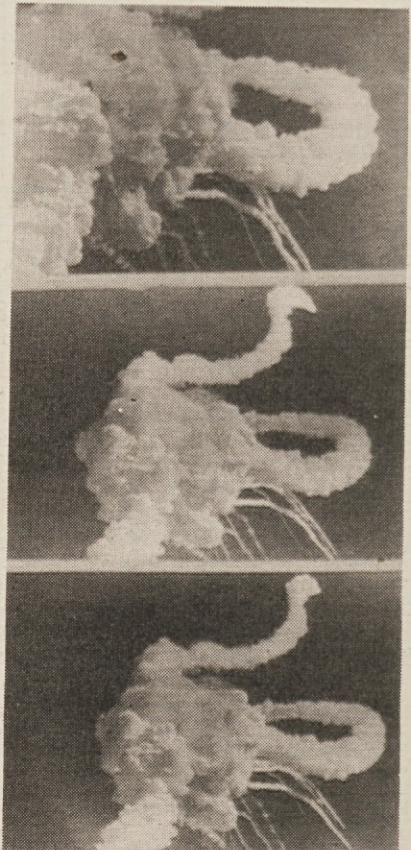
Predstavniki NASA sicer kategorično izjavljajo, da agencija ni bila pod pritiskom, da izvede čim več poletov v vesolje in, da je vedno dajala največji možni poudarek na varnost poletov. Doslej je imela NASA namreč le eno težko nesrečo. Med treningom so januarja 1967. leta v kabini Apollo 1 zgoreli trije kozmonavti. Kritiki NASA pa trdijo, da je imela doslej že kak ducat incidentov pri katerih je le malo manjkalo, da se niso končali s podobno katastrofo kot včeraj, na primer med poletom Apollo 13 1970. leta proti Luni, ko je bil poškodovan rezervoar s kisikom, ko je 1983. leta izbruhnil manjši požar na shuttleu in nazadnje oktobra lansko leto, ko so pri izstrelitvi zatajile rakete, tako da je shuttle letel v mnogo nižji orbiti od predvidene itd.

Zmanjševanje ameriškega proračuna je v zadnjih letih občutila tudi NASA. Da bi lahko nadaljevala z zastavljenim programom, se je po mnenju nekaterih komentatorjev, preveč usmerila v komercialne polete v vesolje. »Shuttle« naj bi postali nekakšni vesoljski »kamion« za prevažanje tovorov v vesolje. Samo Pentagon na mesec izstrelji v vesolje 24 različnih satelitov, poleg tega naj bi shuttle odigral pomembno vlogo tudi v raziskavah vesoljskih orožij, zasebni sektor pa je na NASA pritiskal naj izvede čimveč poletov, da bi lahko strokovnjaki v breztežnem stanju

razvijali nove tehnologije itd. Del senatorjev, ki bo v ameriškem kongresu čez nekaj dni zahteval uradno kongresno preiskavo o nesreči in razpravo o delovanju NASA. Sodijo, da je ameriška agencija za polete v vesolje preveč napela svoje mišice. Zaradi včerajšnje katastrofe je lahko ogrožen tudi ameriški načrt, da bo bodo v začetku devetdesetih let v vesolju namestili vesoljsko postajo.

Dokler ne bo jasno, kaj se je dogajalo na shuttleu bo nejasna tudi usoda nadaljnjih ameriških poletov v vesolje, čeprav vodilni ameriški strokovnjaki sodijo, da včerajšnja nesreča še ne pomeni, da bo poslej Sovjetska zveza prevzela vodstvo v poletih v vesolje. Kljub temu pa predstavnik NASA na vprašanje, kaj se bo zgodilo, če ne bodo uspeli odkriti pravih vzrokov za nesrečo, ni znal odgovoriti.

UROŠ LIPUŠČEK

Še trije posnetki eksplozije Challengerja
(Telefoto AP)

Z včerajšnje tiskovne konference ESA Pomoč deželnim obrtnikom pri prodaji izdelkov

VIDEM — Deželna ustanova za razvoj obrti ESA si je zadala nalogo pomagati obrtnikom pri komercializaciji njihovih izdelkov. Da bi te izdelke ovrednotili, bodo še kot doslej sodelovali na razstavah in sejnih, prirejali jih bodo sami, povezali se bodo s turističnimi dejavnostmi, dali bodo obrtnim izdelkom pečat deželne značaja, tako da bo ta služil vsem obrtnikom naše dežele pri uveljavljanju njihove proizvodnje.

O vsem tem je novinarjem in številnim operaterjem govoril v palači Kechler v Vidmu predsednik ESA Carlo Faleschini. Prikazal je to, kar je ESA doslej napravila ob začetku te svoje propagandne akcije. Dali so tiskati dve knjižnici, ki sta zelo pripravni za vse obrtnike. V prvi je govor o reklami. Ta je namreč danes nujno potrebna. V drugi pa je govor o marketingu, to je o prodaji izdelkov.

V obeh knjižnicah je nanizana vr-

sta podatkov. Seveda pa v pisarnah ESA nudijo obrtnikom tudi dodatna pojasnila in pomoč. Dali so izdelati tudi multivision, ki reklamizira lepote naše dežele in prizadevnost naših obrtnikov. Ta multivision bodo poslali tudi v inozemstvo, še zlasti na tržišča nemškogovorečih in angleškogovorečih dežel, saj tja gre največ izdelkov obrti naše dežele. Poleg tega pa so izdali tudi študijo o izdelkih umetniške obrti, od lesene do zlatarske. ESA si je namreč zadala nalogo valorizirati te izdelke. Lani so priredili dve občasni delavnici v Lignanu in na Trbižu. Akcije bodo letos ponovili in jih razširili tudi v druge kraje dežele. Organizirali bodo tudi avtobusne izlete iz počitniških krajev v notranjost dežele.

V ta namen so v ustanovi ESA spremenili proračun in dali v propagandno akcijo več denarja kot v prejšnjih letih.

MARKO WALTRITSCH

Ob številnih nastopih in priznanjih Jubilej izolskega zbora

Peti, da bi se srečali in srečati se s petjem! To ni igra besed, je zapisano v uvodniku jubilejne številke glasila italijanske skupnosti, temveč zamisel, ki je pred desetletjem vodila 40 posameznikov v odločitev, da svoj običajni vsakdan obogatijo s petjem. Bila je skoraj igra, ki je ob pripravljenosti in sposobnosti pevcev in njihovih zborovodij prerasla v petje izjemne kakovosti.

Zbor je 1975. leta ustanovila zagnana učiteljica glasbe in aktivna kulturna delavka Aminda Dudine. S potrpežljivostjo, vztrajnostjo in veliko mero ljubezni ga je vzgajala in ga kaj kmalu pripeljala do zavidljive umetniške ravni. Žal pa so jo številne druge obveznosti prisilile k temu, da je morala zbor zapustiti. Zaman so v domačem prostoru iskali novega zborovodjo. Šele ob pomoči italijanske Unije oziroma Ljudske univerze v Trstu, so uspeli. Vodstvo je sprejel prof. Claudio Struthoff, glasbeni pedagog na Konzervatoriju v Trstu. Kot pedagog za področje vokalne glasbe je v zbor vnesel vse podrobne glasovne izjemnosti, ki so potrebne za brezhibno harmonijo in povezo v ubrano celoto. Kot dober poznavalec je prof. Struthoff vpeljal tudi izredno zahteven in obsežen program pesmi priznanih svetovnih skladateljev. Pevci izolskega zbora pojejo popularne narodne, partizanske in umetne pesmi v osmih jezikih. V zadnjih letih je mešani zbor dosegel izredne uspehe. Omenimo le nastop v italijanskem Recanatiju ob 25-letnici

smrti tenorista Beniamina Gigliá, koncert v Macerati, sodelovanje na reviji Primorska poje in še nazadnje koncert v Ljubljani, skupaj z železničarskim zborom Tine Rožanc, ki bo Izolanom vrnil gostovanje letos polati.

Zbor sestavljajo pevci in pevke vseh starosti, najrazličnejših poklicev. Tako pisana sestava ne otežuje dela, menijo Izolani, celo koristno je, da se v zboru srečujejo tako različni ljudje. Za uspeh pa so tako vsi potrebni in zaslužni. Nezadovoljstvo povzroča le prostorska stiska sedeža Skupnosti Italijanov v Izoli. Osem skupin se dobesedno stiska na vajah, da pa z izrednimi napori in potrpežljivostjo le gre, dokazuje podatek o 65 nastopih teh skupin v minulem letu. Voljo za delo večajo tudi doseženi uspehi. Med načrti so najpomembnejše bogatenje repertoarja in prepevanje zvestim poslušalcem.

Po desetih letih se petje, začeto kot za šalo, nadaljuje! Petje, tisto pravo, ki terja veliko vaj in izjemno voljo — in je lahko poplačano z aplavzom, s priznanjem!

MIRJAM MUZENIČ

SLOVENSKI DEŽELNI ZAVOD
ZA POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE

sporoča, da se je preselil v Di-
jaški dom, Ul. Ginnastica 72, tel.
577941.

Odbor skupnosti borcev Juž-primorskega odreda IX. Korpusa iz Sežane prireja, v sodelovanju s krajevnima skupnostima Komen in Branik, slovesnost, ki bo v nedeljo, 2. februarja, v Dovcah, to je pri spomeniku padlim borcem ob cesti Komen - Branik.

Bivši borci Južnoprimskega odreda se bodo zbrali ob 11. uri, v primeru slabega vremena pa je srečanje preloženo na 15. februarja ob isti uri.

Avtomehanična delavnica

BKL

popravila avtomobilov
domačih in tujih
znamk

poverjena delavnica

Kobec & Lovriha - Trst

Ul. Galilei 20 — Tel: 568450

CITROËN

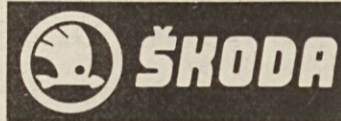
MOTOR SHOW

PRIPREDITEV
NAMENJENA LJUBITELJEM MOTORJEV
EKSHIBICIJSKI NASTOPI IN SPEKTAKLI:
STUNTMEN, RALLY, AVTOCROSS, GO-KART,
GIMKANE, TERENSKA VOZILA

tržaški velesejem
31. januar - 3. februar 1986

URNIK:
ob delavnikih 15.00 - 21.00
sobota: 14.00 - 22.00
nedelja: 10.00 - 21.00

KDOR SI ŽELI PRAVI AVTOMOBIL, IZBERE

MODELI 86
130 L
7.500.000 lir
ključi v roke

120 LS
6.690.000 lir
ključi v roke

105 L
6.000.000 lir
ključi v roke

Letošnje novosti
motociklov

MODEL 638 — 350 kub.

2.750.000 lir

MODEL 638 s prikolico (sidecar)

3.800.000 lir

Na razpolago tudi prikolice VELOREX in univerzalni priključki.

AVTOAGENCIJA » CLAUDIO « — Ul. Geppa 8 — Tel. 62640

Marko Waltritsch

ENO STOLETJE SLOVENSKIH OSNOVNIH ŠOL V GORICI

50.

Še hujši udarec so fašisti dobili na naslednjih volitvah, občinskih, ki so bile na Goriškem v januarju leta 1922, torej leto in pol po aneksiji. Takrat, kot že omenjeno, je v občini Gorici nastala krajevna lista z naslovom Gruppo d'azione friulano v kateri so bili ljudje italijanskega mišljenja, tudi nekdanji iredentisti, ki pa niso hoteli imeti nič skupnega s fašizmom. Ta lista je z odločilnimi slovenskimi glasovi na volitvah zmagala in občino iztrgala iz rok prenapetemu nacionalistu Bombigu, ki je bil tesno povezan s fašisti. Tudi zaradi tega so fašisti rjaveli nad slovensko prisotnostjo v Gorici in na Goriškem nasploh.

V letu 1922 pa se je zgodilo še nekaj, ki fašistom ni prijalo. V vsej Julijski Benečiji je bilo v tem letu veliko razprav o raztegnitvi centralistične italijanske zakonodaje o krajevnih upravah v novo priključene pokrajine, ali pa o ohranitvi prejšnjega avstrijskega sistema, ki je občinam dopuščal zelo veliko avtonomijo. Medtem ko so se upravitelji pokrajin in občin v Trstu in v Istri izrekli za odpravo avstrijskih zakonov (bili so pač pretežno iredentisti-nacionalisti in so hoteli odpravo vseh avstrijskih zakonov) so se politiki na Goriškem zavzeli za ohranitev prejšnje avtonomije. To je prišlo do izraza še zlasti v goriškem pokrajinskem odboru, ki ga je vodil iredentist - katoličan odv. Luigi Pettarin. Ta odbor je sprejel skoro soglasno resolucijo z zahtevo po ohranitvi avtonomije krajevnih uprav. Za ta sklep so glasovali tako slovenski kot italijanski člani pokrajinskega odbora, ki ga je bil imeno-

val italijanski civilni komisar. Le en član odbora, takratni tržaški župan, je bil proti. To je pobornike odprave vsega kar je bilo avstrijskega razkačilo in tako v tržaških ter videmskih nacionalističnih dnevnikih je moč v letu 1922 dobiti vrsto napadalnih članov na Pettarina in na goriški pokrajinski odbor.

Prišel je poleti 1922 tudi krnski primer. Vrh Krna so bili alpinci postavili spomenik svojim padlim med prvo svetovno vojno. Sredi poletja je prišla v dolino vest, da je bil spomenik razstreljen in da so za to krivi Slovenci. V Kobarid ter v vasi pod Krnom so prihitali na tovrnjakih fašisti iz Trsta in iz Vidma, vdirali v hiše, pretepali ljudi. Vrsto slovenskih fantov so takrat prijavi sodišču, ki jim je potem sodilo, ter obsodilo, pa čeprav so nekateri strokovnjaki dokazovali, da je spomenik poškodovala strela. Takrat je predsed. goriške pokrajine Pettarin obsodil atentatorje na spomenik (tedaj ni bilo še govora o naravni nesreči), istočasno pa fašiste, ki so divjali nad slovenskim prebivalstvom v Kobaridu in okolici. Tudi to Pettarinovo obsojanje fašističnih pretepačev je fašiste razkačilo.

Rezultati dveh volitev, zavzetost Goričanov da ohranijo upravno avtonomijo, primer vrh Krna in vse kar je temu sledilo, so fašiste in nacionaliste prepričali, da je treba Goriško pokrajino razkosati. Jezni so bili tudi zaradi tega ker so bili goriški fašisti nemočni in tudi nebojeviti. Ob raznih priložnostih so morale v Gorico prihajati »delati red« fašistične škvadre iz Trsta in Vidma ali tržaške okolice. Goriški fašisti so namreč le paradirali. Videmski in tržaški listi so pričeli v letu 1922 vedno glasneje zahtevati odpravo Goriške pokrajine, njeno razkosanje, da bo slovenska nevarnost odpravljena. O tem je bil na jesen leta 1922 govor celo v videmskem občinskem svetu. Nacionalisti so se zgražali zlasti na tiste rimske diplomate in državne funkcionarje, ki so kljub vsemu hoteli ohraniti prejšnjo politično upravno razdelitev Julijske Benečije.

Do odprave goriške pokrajinske avtonomije pa je

prišlo prve dni 1923, komaj dva meseca po fašističnem prevzemu oblasti v državi. Goriško pokrajino so kratkoma odpisali. Okraji Gorica, Gradišče, Krmin, Červinjan, Tolmin, Ajdovščina, delček Krasa, Idrija, Trbiž, so bili priključeni Videmski pokrajini. Okraji Trzič z Gradežem, Sežana, Postojna, Senožeče, so bili priključeni Tržaški pokrajini, kateri so bili dodeljeni še nekateri kraji na severu Istre. Sedež istrske pokrajine so iz Poreča prenesli v Pulj. V nekaterih krajih so ustanovili podprefektore. Hoteli so, da bi se Slovenci iz krajev v Gornjem Posočju preusmerili v Videm in da bi opustili Gorico.

Taka razdelitev je Goričane razkačila. V Gorici so raz hiš visele črne zastave. A že dva dni potem, ko je Mussolini brzojavil Bombigu, se je ta pomiril, in fašisti so sprejeli odločitev osrednje vlade.

Goriško pokrajino so obnovili v začetku leta 1927, a v zelo okrnjeni obliki. Dobila je nazaj le del Krasa tja do Komna, Vipavsko dolino, Soško dolino in Tolminsko, Idrijski kot, Brda, Krmin ter Gradišče ob Soči. Izgubila je velik del predvojnih slovenskih in furlanskih krajev.

Istočasno so v Italiji ukinili okrog osem tisoč malih občin in jih priključili večjim ali več malih občin združili v eno samo. To se je pripetilo tudi na Goriškem. V neposredni goriški okolici so male občine, ki so jih sicer že upravljali fašistični komisarji, bile priključene Gorici. To so bile občine Standrež, Ločnik, Podgora (s Pevmo, Oslavjem, Št mavrom in Podsabotinom), Solkan, Šempeter in Vrtojba.

Po odpravi avtonomije Goriške pokrajine v začetku leta 1923, so slovenske osnovne šole delovale na goriškem podeželju še nekaj let. A z vedno večjimi težavami, kajti učiteljev je bilo iz leta v leto manj. Veliko jih je nova oblast premestila v notranjost Italije, precej jih je odšlo čez mejo v Jugoslavijo. Na njih mesta so prihajali italijanski učitelji brez znanja slovenskega jezika.

Povezani so z novim načrtom o avtobusnem prometu v mestu

Pripravljeni bodo idejni načrti za gradnjo novega mostu (ali predora) na Ponterosu

Tržaški občinski svet je torkovo sejo skoraj v celoti posvetil problemu mestnega prometa, s katerim so povezana vprašanja načrta za avtobusne zveze ACT, novega načrta o mestnem prometu, parkirišč (ki je eno od najbolj kočljivih vprašanj) in semaforizacije. V tem okviru je občinski odbor predložil vrsto sklepov, med katerimi sta bila najvažnejša dva in sicer tista, ki predvidevata možnost gradnje mostu preko kanala na Ponterosu, ki naj bi povezal Ul. Trento z Ul. Cassa di Risparmio, kar naj bi ustvarilo nekakšno preferenčno os za avtobusni promet. V utemeljitvi vseh teh sklepov je pristojni odbornik Trauner sicer priznal, da s temi sklepi ne bo moč rešiti vseh problemov, ker jih je treba reševati postopoma. Dejal je tudi, da je treba privilegirati javne prevoze in skušati razbremeniti mestno jedro in v njem omejiti promet zasebnih vozil.

Najvažnejše je bilo torej vprašanje možnosti izgradnje novega mostu na Ponterosu. Z njim v zvezi je občinski odbor predložil dva sklepa: s prvim je odobril razpis idejnega načrta na vse državni ravni za arhitekta in inženirja o možnosti izgradnje mostu, ali pa predora na kanalu, z drugim pa je poveril nalog izvedencu za geološko študijo morskega dna kanala, kjer naj bi zgradili most ali predor. Oba sta bila sprejeta z večino glasov. Glede prvega so KPI, Tržaško gibanje ter svetovalci LpT Gabrielli, Salvagno in Staffieri glasovali proti, misivci so se vzdržali, medtem ko so se socialisti pridružili strankam večine, tudi zato, ker so bili sprejeti nekateri njihovi popravki; drugi sklep pa je bil sprejet s tajnim glasovanjem s 23 glasov proti 17.

Razprava ne samo o teh dveh sklepih je bila zelo obširna, saj je vanjo poseglo deset svetovalcev. Najostrejšje kritike so na račun vseh predlaganih sklepov iznesli komunisti, ki so tudi proti vsem oddali negativen glas. Občinski odbor so že zdavnaj večkrat pozvali, naj se loti reševanja teh problemov in tudi že pred časom predloženi ustrezno resolucijo (ob koncu razprave je bila v torek zavrnjena); medtem ko je svetovalec De Rosa s tehničnega vidika ovrgele vse odborne predloge (z izjemo nekaterih določil v avtobusnem načrtu ACT) in najodločneje zavrnil možnost gradnje novega mostu, je svetovalec Costa v bistvu obtožil odbor politične nezmožnosti tudi zaradi nesoglasij, ki obstajajo v sami njegovi notranjosti.

Proti vsem odborovim predlogom se je izrekel tudi svetovalec Tržaškega gibanja Parovel, medtem ko so jih socialisti v večini podprli. V imenu PSI je spregovoril svetovalec D'Amore ki je med drugim dejal, da je avtobusni načrt v bistvu sprejemljiv in zato tudi most čez kanal na Ponterosu. Do omenjenega sklepa so socialisti sicer imeli določene pridržke in zato vložili več amandmajev, ki jih je odbor tudi sprejel. Tudi svetovalec D'Amore se je strinjal, kot sicer vsi ostali (drugače tudi niso mogli storiti), da je mestni promet dosegel že tako stopnjo kaosa, zaradi česar je treba nujno ukrepati. Socialisti so se pa izrekli proti geološki študiji (po besedah svetovalca Parovela že obstoja).

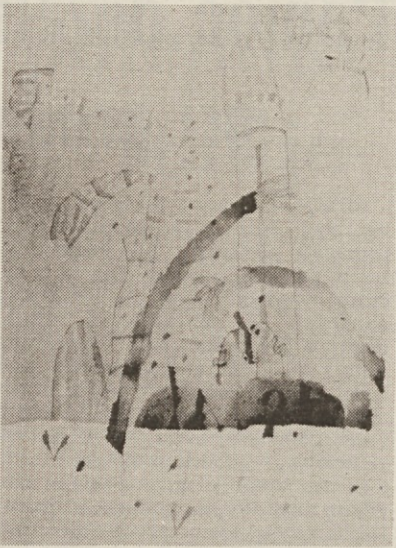
V okviru vseh teh ukrepov je občinski svet sklenil povišati od sedanjih 400 na 600 lir na uro tarifo za parkiranje na v te namene določenih conah; v prihodnjem letu bo ura parkiranja na

omenjenih conah stala 700 lir, leta 1988 pa 800 lir. Ravno tako z večino glasov je občinski svet sprejel sklep za zamenjavo elektronskega računalnika na občini, ki urejuje semaforisti sistem v mestu; v ta namen je občina nakazala 1.250 milijonov lir. Z večino glasov je bila nadalje sprejeta na znanje varijanta k načrtu o mestnem prometu, ki jo je izdelal profesor Comus in se predvsem nanaša na problem parkiranja v mestu; zato je tudi občinski svet poveril nalog inštitutu ISTIEE za izdelavo študije o možnosti novih parkirnih prostorov v mestu.

Z možnostjo izgradnje novega mostu preko kanala na Ponterosu je bil povezan avtobusni načrt ACT; o tem načrtu je občinski svet z večino glasov izrazil pozitivno mnenje (ACT ga je predložil že več kot pred letom dni, zaradi sporne točke mostu pa je prišel s tako zamudo na dnevnem red).

Skratka: občinski svet je z večino glasov sprejel vrsto sklepov, ki gotovo ne bodo rešili veliko problemov. Zavrnili je tudi vsakršno možnost zgradnje mestnega jedra za avtomobilski promet, kot so na primer predlagali komunisti in svetovalec Parovel; glede problema parkirišč pa ni nakazal takšnih možnosti, ki bi lahko vsaj za silo in v kratkem rešile pereči problem. O vseh teh vprašanjih je razpravljal več kot štiri ure: lahko torej rečemo, da so se tresle gore, rodila pa se je miš, saj ni bilo dokončno rešeno niti najbolj sporno vprašanje mostu na Ponterosu, za katerega je bil komaj razpisan natečaj za idejni načrt (v ta namen je občina na osnovi socialističnega popravka namenila 45 milijonov lir).

Danes odprtje Ciuhove razstave

Od danes naprej bodo v dveh mestnih galerijah razstavljeni dela slikarja Jožeta Ciuha. V galeriji Malcantone bodo na ogled grafike, v Tržaški knjižarni pa bodo razstavljeni Ciuhova novejša dela - akvareli. S to tehniko se umetnik v preteklosti ni veliko ukvarjal, svoje akvarele je namreč prvič predstavil lansko jesen v Ljubljani nato pa še v Amsterdamu. Jože Ciuha se je rodil 24. leta v Trbovljah, diplomiral je na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost in je veliko potoval. Doslej je imel že več kot sto osebnih razstav doma in v tujini.

Na sliki: ena od Ciuhovih slik, razstavljenih v TK Galeriji.

Zapustiti bo morala poslopje v Ul. sv. Frančiška 25

Kam bodo preselili slovensko osnovno šolo Dragotin Kette?

Slovenska osnovna šola Dragotin Kette iz Ul. sv. Frančiška se je znašla sedaj, sredi šolskega leta, na križpotju: šola bo morala zapustiti sedanje šolsko poslopje, doslej pa še ni znano, kam se bo preselila.

Vprašanje šolskih prostorov se je za osnovno šolo Kette zastavilo potem ko lastniki poslopja v Ul. sv. Frančiška 25, kjer ima slovenska šola svoje prostore, niso obnovili tržaški pokrajini najeminske pogodbe. Pokrajina je bila namreč doslej najemnik poslopja, v katerem je imela večino prostorov v uporabi italijanska višja srednja šola Deledda. En trakt (štiri učilnice in večja veža) prvega nadstropja je bil, kot rečeno, namenjen šoli Kette. Ker za osnovne šole po italijanskem zakonu skrbijo občine, je tržaška občina plačevala tržaški pokrajini podnajemnino za slovensko šolo. Ob prekinitvi najeminske pogodbe med lastniki poslopja in najemnikom (pokrajino) je praktično splaval po vodi tudi podnajeminska pogodba med pokrajino in občino. Obe šoli — italijanska šola Deledda, in slovenska šola Kette — sta se znašli tako pred vprašanjem novih šolskih prostorov.

In prav tu se je zadeva vsaj za slovensko šolo Kette zapletla. Osnovna šola je imela namreč od leta 1950 do leta 1966 svoje prostore v isti ulici v poslopju na številki 42. V poslopju je delovala tudi italijanska šola, ki je imela svoj vhod v Ul. Rismondo, slovenska šola pa je imela lasten vhod v Ul. sv. Frančiška.

Ob iskanju morebitnih rešitev je padel tudi predlog ponovne preselitve v to poslopje. Potem, ko je namreč začela s polno paro delovati italijanska šola na Melari, se je število italijanskih učencev in razredov v šoli v Ul. Rismondo zmanjšalo. Nekaj učilnic je bilo spet praznih, obstajala je torej možnost preselitve šole Kette v te prostore. O tem vprašanju so v začetku tedna razpravljali tudi starši 23 otrok, ki obiskujejo šolo Kette. Med dvema predlogoma, tržaške občine (preselitve v Ul. sv. Frančiška 42 ali v poslopje v Ul. Polonio, blizu Akvedota), so sprejeli prvo rešitev. Zatem pa so izvedeli, da v poslopju v Ul. sv. Frančiška naj bi ne bilo na razpolago prostorov za slovensko šolo, ker naj bi vse razpoložljive učilnice že zasedla šola Deledda.

Prostorsko vprašanje šole Kette se je znašlo spet na mrtvem tiru. O tem bi morali v prihodnjih dneh razpravljati na srečanju na tržaškem skrbništvu

Včeraj v Kulturnem domu kar štiri predstave

Sneguljčica navdušila mlado občinstvo

Včeraj zjutraj nas je v tržaškem Kulturnem domu, kjer so se slovenski in italijanski otroci raznih mestnih šol predstavili v baletno pravljico o Sneguljčici, pričakal nenavaden vrvež. Dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena s pretežno mladim občinstvom, ki je nestrpno čakalo, da se uganejo luči in dvigne zastor. Dve deklici sta nato v slovensčini in italijanščini obrazložili pomen, ki ga ima taka svojevrstna predstava, saj je dokaz, da je sožitje med pripadniki dveh različnih narodnosti lahko možno in predvsem koristno. Pravljico »Sneguljčica in sedem palčkov« sta zato posvetili slovenskim in italijanskim otrokom in otrokom vsega sveta.

Scena, ki jo je izdelal Marjan Kravos je bila preprosta a izredno učinkovita, prav tako pa so tudi kostumi Ružice Sokolič, članice reškega Pionirskega pozorišta. Najmlajšim se je bržčas takoj najbolj priljubil palček Pikec, ki je kot vedno, zadnji pricapljal na oder, tako da ga je strogi Glavko pošteno oštel. Sicer pa pravljico vsi poznamo, toda ko se je pri vratih pokazala hudobna čarovnica, je otrokom v dvorani zastal dih, tako da so nekateri kar glasno rotili Sneguljčico, naj ji ne odpira. Pravljica pa ne bi bila pravljica, če se ne bi vse dobro izteklo. Končno se je pojavil princ in nežno Sneguljčico prebudil iz smrtnega sna. Ob veseli koračnici in toplém aplavzu, so nastopajoči zapustili oder, navdušenje v dvorani pa še dolgo ni pojenjalo.

Včerajšnje premiere so se udeležili tudi vidni predstavniki šolskega sveta, naj med njimi omenimo šolskega proveditorja dr. de Roso, ravnateljico Lučko Križmanovo, ravnateljica Josipa Pečenka. Prisotna sta bila tudi ravnatelj tržaškega oziroma goriskega dijaškega doma Edvin Svab in Edmund Košuta, ter ravnatelj Pionirskega pozorišta z Reke. V populardanskih urah sta bili na vrsti še dve predstavi, zato lahko mirno rečemo, da je bil prvi dan mladim plesalcev dokaj naporen. V bližnji bodočnosti pa jih čakajo še številni nastopi v naši deželi, v Sloveniji, maja meseca pa se bodo podali v sosednjo Avstrijo, kjer bodo Sneguljčico prikazali v Celovcu.

Na slikah: zgoraj prizor iz Sneguljčice, spodaj del razigranega občinstva med včerajšnjo »premiero«.

● Mednarodni inštitut za človekove pravice je razpisal enoletne študijske štipendije za spodbujanje pravnega in interdisciplinarnega študija s področja človekovih pravic, ki so namenjene tako posameznikom, kot skupinam raziskovalcev. Informacije dajejo na tržaškem sedežu inštituta, Ul. Cantù 10, tel. 763970, kjer imajo tudi obrazce za prošnje, ki jih bo treba dostaviti do 28. februarja.

● V domu pristaniških delavcev bo drevi ob 20.30 predkrogelnas skupščina pristaniške sekcije KPI. Navzoč bo član pokrajinskega tajništva KPI Maurizio Pessato.

Torkov večer v Slovenskem klubu posvečen taboru »Sovodnje 85«

Mladi raziskovalci prikazali sad svojega dela

Z besedo, sliko in kompjuterjem so mladi udeleženci raziskovalnega tabora »Sovodnje 85« v Slovenskem klubu predstavili javnosti sad svojega dela. Pobuda, kot so raziskovalni tabori, je prava novost pri italijanskem prebivalstvu v Furlaniji - Julijski krajini. Že peto leto so glavni organizatorji takšnega srečanja mladih raziskovalcev Slovenski raziskovalni inštitut, Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici ter društvo naravoslovcev »Done Penko«. Pred dvema letoma pa se je pobudnikom pridružil še Društvo mladih raziskovalcev.

Ravnatelj Odseka za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici M. Pahor je publiko na kratko orisal delovanje letošnjega tabora, ki se je odvijal na Goriškem, v Sovodnjih ob Soči. Raziskovalci so na tem terenu opravili pomembno in strokovno nalogo. V sklopu tabora se je vsak udeleženec lahko odločil za eno izmed petih interesnih skupin, ki so ji dali na voljo organizatorji, arheološko, etnološko, naravoslovno, geografsko, in sociološko. Vsako skupino je vodil strokovni mentor.

Treba je poudariti, da pobuda, kot je raziskovalni tabor, še zdaleč ni omejena zgolj na kratek čas bivanja na »sterenu« raziskave. Delo se nadaljuje skozi vse leto. Mladi razisko-

valci se redno zbirajo na sestankih, sledijo manjšim strokovnim tečajem, katalogirajo in dopolnjujejo zbrano gradivo. Obenem pa ne zanemarjajo stikov s Klubi mladih raziskovalcev v Sloveniji, saj je to za razvoj in obstoj takšne pobude zelo pomembno. Udeleženci vsake skupine so prisotnim prebrali krajše poročilo o svojem delovanju, zaključkih in ugotovitvah. Da je bilo delo, ki so ga mladi raziskovalci opravili, zares temeljito in resno, so dokazovali tudi barvni panoji, ki so jih še pred začetkom večera razobesili po dvorani. Novost

letošnjega tabora je bila nedvomno uporaba personal kompjuterja. Mladi raziskovalci so vse podatke vnesli v računalnik, ki jih je »obdelal«, shematiziral itd. V svojem dvotedenskem bivanju so skušali udeleženci tabora navezati kar se da prijateljske stike z domačini. Ob zaključku tabora pa so domačemu prebivalstvu predstavili sad svojega dela.

Raziskovalni tabori, kot je ta, so seveda prilagojeni potrebam in razmeram Slovencev v zamejstvu. Mladi raziskovalci opravljajo vsako leto svoje zanimivo delo izključno v kra-

Od 15. do 16. februarja letos

V Portorožu bo prvo mednarodno srečanje pisateljev ob meji

15. in 16. februarja letos bo v Grand hotelu Palace v Portorožu (Jugoslavija) »1. mednarodno srečanje pisateljev ob meji«. Kultura je bila in ostaja eden najpomembnejših posrednikov interpretov človekovih želja po napredku, miru in miroljubnem sožitju med narodi. Memimo, da je zdaj pravi čas za srečanje kulturnih delavcev - književnikov, publicistov in kritikov — ki lahko posredujejo družbeni in kulturni utrip nekaterih evropskih območij, predvsem tistih, v katerih kljub mejam, ali bolje, zaradi njihove odprtosti, živijo v sožitju različni interesi in dejavnosti.

Večkulturna realnost — obstoj nacionalne in manjšinskih kultur — prinaša poleg pogostokrat premalo upoštevanega »bogastva v različnostih« tudi večjo odgovornost.

Prav slednje nas je napeljalo k razmišljanjem o pripravi srečanja, ki naj bo predvsem delovnega značaja in ki naj prispeva kritično analizo in izmenjavo izkušenj o položaju in pomenu literarne ustvarjalnosti v umetniškem, kulturnem in zgodovinskem smislu.

Gre za pojav, ki nosi v sebi številne ponavljajoče se probleme evropske kulture: status književnika, vprašanja sožitja v večnacionalnih in večkulturnih družbah, možnosti kulturne izmenjave med državami in narodi in sodelovanje med državami z različnimi političnimi in družbenimi ureditvami.

Teme srečanja so naslednje: »Pisatelji ob meji — bogastvo v različnostih«, »Pisatelj ob meji — prednost ali ovira«, »Meja — geografska realnost, ki jo je mogoče kulturno preseči?«, »Pisatelji ob meji — evropski primer ustvarjalnega sožitja«.

Na srečanje so organizatorji povabili pisatelje, pesnike in literarne kritike iz štirih držav: Jugoslavije, Italije, Avstrije in Švice.

Iz Jugoslavije bodo nastopili: Ciril Zlobec, Atilij Rakar, Tone Partljič, Milan Rakovec, Mladen Macchiedo, Eros Sequi, Lucifero Martini, Alessandro Damiani, Nelida Milani - Krujlic, Antonio Pellizzer.

Iz Italije: Marko Kravos, Miroslav Košuta, Carlo Sgorlon, Enzo Bettiza, Fulvio Tomizza, Gina Lagorio, Claudio Magris, Alio Bartolini, Vitore Branca, Bruno Meier, Giacinto Spagnoletti.

Iz Avstrije: Florjan Lipuš, Gustav Januš, Peter Handke, Ludwig Hartinger, Karl Markus Gauss, Lojze Wieser.

Iz Švice: Ilma Ingold - Rakuša, Carlo Eduardo Naville, Arnaldo Alberti, Grytzko Masciono.

Organizator srečanja je SIS za izobraževanje in kulturo pripadnikov italijanske narodnosti iz Kopra v sodelovanju z Društvom pisateljev Slovenije.

Prvo mednarodno srečanje pisateljev ob meji bo v Portorožu, znanem turističnem centru slovenske obale, finančno pa so ga podprli TOP Portorož, Kompas Ljubljana, Emona hoteli - hoteli Bernardin, Droga Portorož, Obalno kraška turistično poslovna skupnost in Center za turistične informacije in propagando Ljubljana.

TV-nadaljevanka o Primožu Trubarju

LJUBLJANA — V studiu ljubljanske televizije je že padla prva klapa na setu, kjer snemajo TV nadaljevanko v treh delih o Primožu Trubarju. Naslovno vlogo igra Polde Bibič, ki ga vidimo na sliki ob igralki Bernardi Oman in režiserju Andreju Stojanu. Snemanje TV-filma se bo v prvem tednu februarja nadaljevalo v Tübingenu, nato bodo projekt dokončali v Sloveniji. Medtem bodo tudi na avstrijski televiziji začeli snemati film o Primožu Trubarju, saj je letos 400. obletnica njegove smrti.

Dve pomembni obletnici za zgodovino tržaških Slovencev

Včeraj smo se spomnili dveh za tržaške Slovence pomembnih obletnic. 29. januarja 1861 so rodoljubi, kot so se zavedni Slovenci sami imenovali, v takratnem hotelu Grande v Trstu ustanovili »Slavjansko čitalnico«, 29. januarja leta 1884 pa je v Trstu umrl publicist, predhodnik slovenskih novinarjev Josip Godina - Vrdeški.

Če je bila »Slavjanska čitalnica« nekakšno zbirališče za tržaške Slovence, kjer so se lahko o marsičem pogovorili ter si prečitali vse, kar je slovenskega tedaj izhajalo, je bil Godina za Slovence pomemben ne samo kot pisatelj, temveč še bolj kot publicist, saj je prav gotovo njegova zasluga, če so se v tistem času pojavili v Trstu razni slovenski časopisi in druga glasila. Nekateri so resda izhajali le kratek čas, vendar so bili nekakšni predhodniki »Edinosti«, časopisa, ki je iz glasila, ki je na začetku izhajalo dvakrat mesečno, zraslo v dnevnik, ki predstavlja v zgodovini tržaških Slovencev eno najpomembnejših postavk in je v veliki meri tudi ogledalo vsega takratnega dogajanja in ustvarjanja med slovenskim prebivalstvom.

Josip Godina - Vrdeški, se je ro-

dil 20. marca 1806 na Vrdeci pri Trstu ter je po opravljenih študijih služboval, ne samo v Trstu, temveč celo v Dubrovniku, Splitu, Gorici, Koprju in tudi v Celovcu.

Njegova dela, knjige in drugi spisi, nimajo morda danes velike strokovne vrednosti, so pa bila to dela, s katerimi je želel Godina na preprost in domač način izobraziti slovenskega bralca in v pisani besedi ohraniti številne stare navade in običaje, ki bi verjetno sicer šli že v pozabo, da niso bili zapisani v njegovih knjigah, koledarju, kot tudi v časopisih, v katerih je svoje članke tedaj objavljaj. Prav gotovo je najboljšo znano njegovo delo »Opis in zgodovina Tersta in njegove okolice«, ki je izšla leta 1872, pa tudi »Čitanka za mlade Slovence in Slovenke«, ki je izšla leta 1882.

Prispevajte za
Dijaško matico

6. februarja v Cankarjevem domu

Predstava »Krst pod Triglavom« Gledališča Sester Scipion Nasice

V Cankarjevem domu v Ljubljani bo 6. februarja svojevrsten dogodek. Lahko bi ga imenovali »koncentracija« novih umetniških tendenc. Večer postmoderne, ali pa večer retrogradne umetnosti. Šlo bo za uprizoritev predstave »Krst pod Triglavom«, ki jo pripravljajo Gledališče Sester Scipion Nasice. Glasbo bo prispevala skupina Laibach, slikarska dela pa skupina Irwin. Kdor pozna prizorišče slovenske umetnosti, mu seveda omenjena imena vsekakor veliko povedo.

Med različnimi tezami s katerimi se Gledališče Sester Scipion Nasice avtodefinira, naj omenimo vsaj nekatere:

»Vsako gledališče je hierarhična, nacionalna in ideološka organizacija«. »Formalna težnja Države je, trdnost in moč vsebinsko pa je vsaka država v osnovi neorganizirana. Gledališče Sester Scipion Nasice proglašata ta odnos za temeljno vseobsegajočo in večno Estetsko vprašanje«

»Gledališče Sester Scipion Nasice je apatično«. »Edina resnično Estetska vizija Države je vizija nemogoče Države. Gledališče Sester Scipion Nasice pojmuje utopični nagon kot prirojeno in ne pridobljeno vrednost, ki obstaja v človeku kot želja po spoju s Kozmičnim, Estetskim in Moralnim. Zato oblikovanje Stila v Gledališču Sester Scipion Nasice ne more izhajati iz Igralca, Prostora ali Režije, temveč samo iz Kulturne in Kulture in Civilizacije, ki ju Gledališče Sester Scipion Nasice v svoji retroprodukciji obnavlja in vedno znova travmatizira.« »Stil Gledališča Sester Scipion Nasice ni avtentičen«. »Retro je modak.« »Ko obnavlja umetnosti, Gledališče Sester Scipion Nasice obnavlja tudi njihove stile. S tem ne zanika možnosti avtentičnega stila, vendar proglašata avantgardo za zadnji avtentični Stil moderne Civilizacije, ki se zaključuje s porazom Revolucij.« »Retro je eros dekadence«.

Retro je torej obnavljanje mita, njegove ideološke konsistence in hkrati njegove impotence. Retro je izkušnja zgodovinskih stilov in nemoč teh stilov. Retro je citat v svoji današnji dimenziji in tudi nemoči. V teh okvirih se nekako odvija transavantgardna umetnost, ki ima na Slovenskem več obrazov in več imen.

Krst pod Triglavom bo torej »prepenjenje« mita, ki sta nam ga podala France Prešeren in pozneje Dominik Smole. Kako bo to izgledalo, bomo seveda lahko videli. Vsekakor pa je Cankarjev dom, ki je omogočil ta projekt, dokazal svojo odprtost do novih tendenc. Nova iskanja se bodo lahko tako na svoj način »strnila« v osrednji slovenski kulturni hiši, to pa se ne dogaja povsod. Ni tu, da bi komu peli slavo, pravimo le, da se morajo v Italiji podobne »novosti« navadno zadovoljiti z veliko manj, posebno ko gre za gledališča. (am)

novost na knjižni polici

Henri Troyat: Ivan Grozni

Kakšna dela izhajajo v zbirki Biografije, pove že naslov zbirke sam. S to knjižno zbirko želi Državna založba Slovenije približati slovenskim bralcem velike osebnosti svetovne zgodovine, literature, znanosti in umetnosti in to ne samo v zgodovinsko neoporečnih knjigah temveč tudi v zanimivo napisanih delih. Res je, da so knjige te zbirke, ki jih je v zadnjih letih izšlo že precej, močno različne. Pač glede na značaj avtorjev in njihovo moč umetniško prepričljivega pisanja. Med avtorji teh del je tudi francoski pisatelj Henri Troyat, ki je znan kot avtor biografij o Tolstoj, Gogolju, Puškinu, Dostojevskem. Kot zadnja je v slovensčini izšla njegova biografija o carju Petru Velikem. Henri Troyat, (mimogrede naj omenimo, da je po rodu Rus in da je njegovo pravo ime Lev Tarasov), je tudi avtor biografskega romana o ruskem carju Ivanu, znanem v zgodovini kot Ivan Grozni. Ta roman je v prevodu Marjana Poljanca nedavno izšel pri Državni založbi v zbirki Biografije in bo pomembno zanimivo branje: za tiste, ki imajo radi zgodovinsko tematiko, za tiste, ki radi v obliki branja literarnih del izpolnjujejo svoje znanje in za tiste, ki imajo radi zanimivo pripoved o dejstvih in realnostih življenja. Bralcem bo sicer ugotovil, da je delo napisano malce suho, morda malce preveč stvarno in dokumentarno, da pa gre vendarle za zanimivo in poučno delo o veliki osebnosti ruske zgodovine, osebnosti, ki jo tudi v Sovjetski zvezi močno spoštujejo in častijo in

ki je celo v najvišjih vrhovih (Stalin, Lenin, Belinski) vzbujala različne ocene.

Ivan Grozni (1530-1584) je bil moskovski veliki knez in kasneje prvi kronani ruski car. Znan je na eni strani po svojih osebnih grozodejstvih, saj je umoril celo lastnega sina, prestolonaslednika in povečeval tlako ter dajalve tlačanov. Na drugi strani je znan zavojevalec. Tatarom je vzel Kazan in Astraham, s čemer je vsa vodna pot Volge prišla pod oblast ruske države. Po zaslugi uradskih trgovcev in kozakov si je pridobil Sibirijo. Ustanovil je mesto Arhangelsk in tako razširil oblast ruske države. Na drugi strani je pospeševal evropeizacijo Rusije in vabil evropske priseljence. Seveda je neprestano krepil svojo carsko oblast in dušil samovoljo plemičev. Tako je svojstvena in sama po sebi protislavna osebnost rodila različne ocene politikov in zgodovinarjev, mnoge pa je zamikalo pestro in razgibano življenje carja. Med njimi je tudi Troyat, čigar zgodovinsko delo o Ivanu Groznm se zdaj predstavlja slovenskim bralcem.

Spletke in umori so bili poglavito orožje carja, ki je prestol zasedel komaj sedemnajstleten. Imel je vrsto otrok, večina od njih je pomrla. Osem žena naj bi mu pestrilo življenje na dvoru, vendar je ostajal večno nezadovoljen. Znan je pokol novgorodskega prebivalstva, znane so mnoge osvajaalne vojne. In vendar je bil ta car pri ljudstvu izredno priljubljen, saj ga je častilo kot svetnika. Ivan

Grozni je znan kot pobudnik za zidanje cerkve Vasilija Blaženega v Moskvi, rad je vzdrževal tesne stike z duhovščino, se javno pogovarjal z bogom, si dopisoval z odpadniki in odpiral Rusijo svetu. Vse to življenje na dvoru, na vojskah, spore s plemstvom, pa intimno življenje carja z njegovimi ženami, otroci, opisuje avtor biografije naravno, preprosto in neposredno, poudarjajoč zunanja dogajanja. Pri tem pa se ne odmika od osvetlitve notranjosti in skuša razložiti carjeve odločitve s premišljenimi odločitvami njegovega razuma. Tako skuša objektivno in z raznih plati osvetliti osebnost carja in vso tragiko njene protislavnosti, ki je prizadejala toliko gorja, na drugi strani pa prinesla državi tolikšen napredek.

Hrup za odrom v uprizoritvi skupine Attori e Tecnici

Od danes bo v gledališču Cristallo ponovno nastopila skupina Attori e Tecnici s komedijo Michaela Frayna »Hrup za odrom«. Slovenci smo igro lahko gledali v izvedbi novogoriškega gledališča. Videli pa smo lahko tudi nocojšnjo izvedbo, saj je skupina Attori e Tecnici s to igro že nastopila v Trstu.

Vsekakor gre za briljantno predstavo, ki si jo velja ogledati. Smeh je zagotovljen!

Naroči se na Primorski!
Danes je cenejši

Naročnina: mesečno 12.000 lir - celoletna 140.000 lir (prednaročnina do 31.1.1986 je 90.000 lir); v SFRJ številka 40.00 din, naročnina za zasebnike mesečno 350.00, letno 3.500.00, za organizacije in podjetja mesečno 500.00, letno 5.000.00, letno nedeljski 1.200.00 din.

Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska, Trst 13512348
Za SFRJ - žiro račun 50101-603-45361
ADIT - DZS 61000 Ljubljana
Kardeljeva 8/II. nad. - telefon 223023

Oglosi - Ob delavnih trgovski 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 50.000 lir. Finančni in legalni oglosi 3.350 lir za mm višine v širini 1 stolpca. Mali oglosi 650 lir beseda. Ob praznikih povšek 20% IVA 18%. Osmrtnice, zahvale in sozolja po formatu. Oglosi iz dežele Furlanije - Julijske krajine se naročajo pri oglasnem oddelku PUBLIEST - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 775275, tlx. 460270 EST I, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah SPI.

primorski dnevnik

30. januarja 1986

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 764832 (4 linije) - Tlx 460270
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723
CEDAD - Stretto De Rubels 20
Tel. (0432) 731190

Odgovorni urednik Bogumil Samsa

Izdaja in tiska ZTT Trst

Član italijanske zveze tiskarstvenih založnikov FIEG

Kože rabijo za usnjeno galanterijo Pokoli aligatorjev v Braziliji

CORUMBA (Brazilija) — V južnih zamočvirjenih predelih Brazilije vsak dan postreljijo na tisoče aligatorjev, plazilcev podobnih krokodilom, katerih kože prodajajo modnim hišam v New Yorku, po Evropi in na Japonskem. Iz njihovih kož izdelujejo usnje za torbice, suknjiče in drugo cenjeno usnjeno galanterijo, se pravi za cvetočo trgovino, ki daje milijonske dolarske zasluzke.

Številčno skromni vladni funkcionarji ne morejo preprečiti pobiranja živali in preprečevati trgovine s kožami, ki jo, kakor vse kaže, podpirajo trgovci s kokainom v bližnji Boliviji.

Pantanal, tako se imenuje močvirnato, 200 tisoč kv. obsežno območje, je največji naravni rezervat za živali na svetu. Tihotapci s kožami so si v njem zgradili nekaj skrivnih letališč, ki jih varstveniki narave ne morejo odkriti.

»Lovci so dobili bitko z nami,« je izjavil Joveni da Roxa, ki vodi urad za zaščito živali v Corumbi. S svojimi 15 pazniki mora prečesati 62.000 kv. km površine. Tudi če bi jih imel 500, bi opravil bore malo. Kajti lovci, oboroženi s karabinami in ob pomoči svetilk, lovijo živali ponoči, ko so povsem brez moči. Dva lovca v eni sami noči pobijeta tudi do 50 aligatorjev. Čez dan živali odrejo, kože pa posušijo. S skrivnih letališč jih odpeljejo v Bolivijo in Paragvaj, od tam pa jih zakonito izvažajo na svetovna tržišča. Lovcem plačajo za vsako kožo 4 - 5 dolarjev, kar je lep zaslužek, če upoštevamo, da znaša najmanjša mesečna plača 60 dolarjev. Na svetovnih tržiščih se cena povzpne na 30 dolarjev.

Lovci so dobro organizirani in jih po radiu obveščajo, kadar se bliža patrolja državnih funkcionarjev.

● PADOVA — Že drugič v manj kot enem tednu so neznanci z rinežem vdrli v banko in odnesli denar.

Ko so bančni uslužbenci Bance Antoniane videli, kako je buldožer podrl panoramsko okno in se približal pultu, so se razbežali. Neznanci so izkoristili zmedo in odnesli 20 milijonov. Policija je ugotovila, da so rinež ukradli na nekem delovišču v bližini.

Prejšnji petek se je z rinežem pripeljal v banko samotni ropar, ki je z lepo vsotico, 50 milijonov lir, peš zapustil banko in ga niso še izsledili.

Izredno množičen in zaskrbljujoč pojav na Poljskem Beganje z enega delovnega mesta na drugo

VARŠAVA — V Evropi ni države, kjer bi imela tako visoko fluktuacijo, se pravi zapuščanje enega delovnega mesta v korist drugega, kot na Poljskem. Vsako leto več kot tri milijone delavcev zamenja delovno mesto. Od 11,7 milijona zaposlenih v družbenem sektorju jih 25 do 30 odstotkov vsako leto odide na delo drugam.

Ko so se raziskovalci začeli spraševati po vzrokih za ta pojav, so spoznali, da najpogosteje menjajo delo ljudje do 30. leta starosti (kar 80 odstotkov), še največ pa je tistih, ki so stari do 25 let in imajo za seboj kakšnih 5 do 6 let dela.

Težko je najti vzrok za ta pojav, ki se vedno bolj širi. Po letu 1983 se je odstotek s 16 povzpnel na 30. V tovarni avtomobilov v Varšavi (FSO) znaša fluktuacija kar 40 odstotkov. V nekaterih obratih pa doseže tudi 70 odstotkov.

Valovanje ni nov pojav, zabeležili so ga v sedemdesetih letih. Takrat so sociologi zanj iznašli formulo, da »delavcu z nogami protestirajo proti razmeram v tovarnah«. Kot vzroke nadalje navajajo težke in zdravju nevarne delovne razmere in slabe medčloveške odnose. V drugi polovici sedemdesetih let pa je bil poglavitni vzrok prenen zaslužek. Takrat, in tudi danes, je bilo delo mogoče hitro najti. Po drugi strani pa politika tako ime-

novane polne zaposlitve, ki je pogosto nesmotrna in neučinkovita, še ne daje popolne slike. Strokovnjaki trdijo, da je na Poljskem kakšen milijon zaposlenih preveč. Čeprav se število zaposlenih stalno povečuje, manj proizvajajo kot pred krizo. V nekaterih podjetjih, kjer ne morejo uvajati nove tehnologije, dvigajo proizvodnjo z enostavnim zaposlovanjem nove delovne sile.

Na podlagi reforme so pred dvema letoma podjetjem dali možnost samostojnega nagrajevanja. Te pravice se s pridom poslužujejo, vendar ne glede na proizvodnjo. Tako nastajajo velike razlike ne samo med posameznimi panogami, ampak celo znotraj podjetja. Zaslužek delavcev na visoko ovrednotenih delovnih mestih se je lani povečal celo za 64 odstotkov več kot pa zaslužek delavcev na slabše plačanih delovnih mestih.

Okoli 60 odstotkov mladih delavcev izjavlja, da jim ne dovolijo večjega zaslužka. Nekaj nad 56 odstotkov jih želi zamenjati delovno mesto, 24 odstotkov pa še čim. A hkrati je samo 4 odstotke mladih zadovoljnih z delom v tovarni, kjer je v delovnem razmerju.

Ker je mladim predvsem za visok zaslužek, radi opravljajo težka dela. V tem vidijo možnost, da si ustvarijo družino in se izselijo iz samskih stanovanj, v katerih povečini stanujejo.

Poleg velike fluktuacije pa se pojavljajo težave tudi zaradi tega, ker vsak četrti poljski delavec opravlja delo, za katerega ni usposobljen. Če upoštevamo, da je za usposobitev delavca potrebno nekajletno neprekinjeno delo na istem delovnem mestu, seveda ob primerni strokovni izobrazbi, potem je vprašanje hitrega menjavanja delovnih mest že bolj zaskrbljujoče. Pogostna menjava dela kvarno vpliva na storilnost in na kakovost izdelka.

Ker na Poljskem ne deluje tržna zakonitost, kupci neprestano tekajo po nakupih blaga. To daje proizvajalcem monopolni položaj in gotovost, da bodo

svoj proizvod prodali, pa čeprav je njegova kakovost vprašljiva. Nekateri poznavalci razmer trdijo, da gospodarstvo zaradi slabe kakovosti izgubi letno 600 milijard zlotov.

V tej ceni ima svoje mesto tudi gibanje delovne sile. Glede tega vprašanja predlagajo uvedbo modelov stimulacije in bolj smotrnega zaposlovanja. Če tega sistema ne bodo izdelali in uveljavili v vsakdanjem življenju, bodo delavci še bolj pogosto begali z enega delovnega mesta na drugo, kar bo še bolj oviralo izvajanje gospodarske reforme.

Ta naloga pa je vse prej kot lahka in enostavna, saj so raziskave pokazale, da Poljaki na različen način pojmujejo »družbeno pravičnost«. Eni pravijo, da »nimamo vsi enake želodce, drugi pa se v imenu večje storilnosti zavzemajo za neomejeno bogatenje«. Pristaši tržnega gospodarstva zagovarjajo večjo razliko v plačah, veliko pa je tudi takšnih, ki bi pozdravili povratek starega vodene sistema v razdelilnem aparatu, kjer bi omejili vlogo tržišča v korist očetovske nadvlade države.

Umrla igralka Lilli Palmer

NEW YORK — Lilli Palmer, znana igralka in pisateljica, ki jo bodo Amerikanci v kratkem gledali v televizijskem filmu Peter the great, je v ponedeljek v starosti 71 let umrla v svojem stanovanju v Los Angelesu. Svojo umetniško pot je začela kot 18-letno dekle v Berlinu, uveljavila se je v Parizu in Londonu. Po poroki z Angležem Rexom Harrisonom je z njim dolga leta nastopala v gledališču in kinu. V štiridesetih letih je prišla v Broadway in potem v Hollywood, kjer je dokončno pognala korenine. Kot rahlo komična igralka je nastopala z Garyjem Cooperjem, Johnom Garfieldom, Fredom Astairom in Gregoryjem Peckom.

V svoji dolgi igralski karieri je prejela celo vrsto visokih priznanj, trikrat Golden globe, po enkrat pa Donatello, zlatega leva in oskarja za zvestobo kinematografiji.

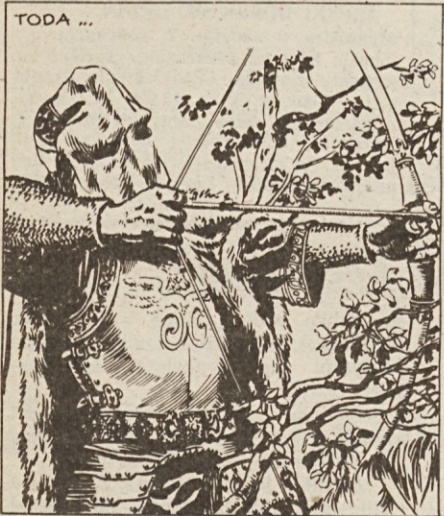
Lilli Palmer se je rodila v židovski družini v Podstamu, od koder se je z družino (mati je bila igralka, oče pa kirurg) pred nacisti umaknila najprej v Pariz, potem pa v London.

Po razporoki s Harrisonom se je poročila z argentinskim igralcem in pisateljem Carlosom Thompsonom. Tudi sama se je lotila pisanja in objavila tri uspešne romane, enega tudi avtobiografskega značaja. Leta 1983 objavljeni Night music je dosegel rekord po številu prodanih izvodov.

Erazem Predjamski

Vladimir Herceg

8.

Pogled v nasprotni tabor

Pred kratkim je v ZDA začela izhajati ameriška izdaja sovjetske Pravde. Za sedaj je na razpolago samo naročnikom, izhaja pa v St. Paulu v zvezni državi Minnesota (Telefoto AP)